

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław TROCIUK

Warszawa, *4 maja 2011 r.*

RPO-661621-II-704.3/10/MK

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan
gen. Jacek Włodarski
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej
Warszawa

Kamerny Bernie Dyrektorze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się pan Dawid J. przebywający w Areszcie Śledczym w B.. Żalił się on na sposób realizacji widzeń w tej jednostce. Podnosił, że mimo iż korzysta z widzeń na zasadach określonych w art. 105a § 5 kodeksu karnego wykonawczego - a więc przy oddzielnym stoliku, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą - podczas widzenia oddzielony jest kratą od osoby odwiedzającej.

Skargi dotyczące realizowania w podobny sposób widzeń udzielanych w trybie art. 105a § 5 k.k.w. wpływają do Rzecznika również z innych jednostek, np. Aresztu Śledczego w P.. Wizytujący jednostki penitencjarne przedstawiciele Rzecznika stwierdzili, że w podobnych warunkach odbywają się widzenia w Zakładzie Karnym w W..

Badając przedstawiony problem ustalono, że w wymienionych jednostkach widzenia odbywają się w salach, w których stoliki zestawione są w szeregu, a poszczególne stanowiska oddzielone od siebie przegrodami. Osoby odwiedzające i skazani znajdują się po przeciwnych stronach stołu. Pomiędzy nimi zainstalowana jest przegroda w postaci kraty (Areszt Śledczy w B., Zakład Karny w W.) lub płyty z przezroczystego tworzywa sztucznego (Areszt Śledczy w P.). W każdym z tych przypadków administracje jednostek penitencjarnych oraz organy bezpośredniego nadzoru, do których zwracał się Rzecznik, stały na stanowisku, że odbywanie widzeń w opisany sposób jest właściwe i nie stoi w sprzeczności z przepisem art. 105a § 5 k.k.w.

Rzecznik nie może zgodzić się z tym stanowiskiem. W opinii Rzecznika stosowanie przegród oddzielających od siebie uczestników widzenia jest sprzeczne z treścią przepisu

art. 105a § 5 k.k.w., który stanowi, iż widzenia odbywają się przy oddzielnym stoliku, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą. Rzecznik nie może podzielić poglądu, iż kontakt pomiędzy osobami odbywającymi widzenie w taki sposób nosi cechy „bezpośredniego”.

„Oddzielny” - to osobny, niezwiązany, niepołączony z innym. Już samo połączenie stolików ze sobą w jeden szereg sprawia, że pomiędzy uczestnikami widzenia powstaje bariera uniemożliwiająca w istocie nawiązanie kontaktu w formie, jaką przewidział ustawodawca. Zastosowanie krat i przegród plastikowych w jeszcze większym stopniu ogranicza możliwość kontaktu fizycznego pomiędzy skazanym i osobą odwiedzającą. Szczególnie dotkliwie jest to odczuwane w przypadku widzeń rodziców z małymi dziećmi. Skazani podnoszą że odbierają takie warunki jako okoliczności dodatkowo stygmatyzujące ich w oczach bliskich.

Jednym z celów kary jest społeczna readaptacja więźnia, w której ogromną rolę odgrywa udział rodziny i osób najbliższych. W obowiązujących przepisach w znaczący sposób akcentuje się potrzebę podtrzymania więzi, jakie łączą osoby pozbawione wolności ze środowiskiem zewnętrznym, z rodziną i innymi osobami bliskimi. Znalazło to wyraz m. in. w treści przepisów art. 102 pkt 2, art. 105 § 1, art. 87a § 1, art. 67 § 3 k.k.w. Wynika z nich obowiązek administracji jednostki penitencjarnej podejmowania działań w celu umożliwiania osadzonemu podtrzymywania i zacieśniania więzi z rodziną w tym w szczególności z dziećmi. Działania administracji, które idą w kierunku maksymalnego ograniczenia bezpośredniego kontaktu fizycznego z osobami bliskimi, nie korespondują z ideą wyrażoną w powołanych przepisach.

Niewątpliwie wprowadzenie tego rodzaju ograniczeń przez administrację więzienną jest podyktowane względami ochrony i bezpieczeństwa. Nie sposób kwestionować ich wagi, nie powinny one jednak całkowicie determinować postępowania z więźniami. Administracja zakładu karnego dysponuje środkami, które pozwalają na zapobieżenie wystąpieniu zdarzeń godzących w bezpieczeństwo jednostki: zarówno skazani, udający się na widzenie, jak i osoby wchodzące na teren zakładu karnego, mogą być poddane szczegółowej kontroli, przebieg widzenia jest nadzorowany przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, a rozmowy w czasie widzeń kontrolowane. Zastosowanie dodatkowych środków bezpieczeństwa w postaci krat i przegród wydaje się dolegliwością nadmierną i nieusprawiedliwioną rzeczywistym zagrożeniem.

Na ten aspekt sprawy zwraca się uwagę w międzynarodowych standardach postępowania z więźniami. W zaleceniach Rady Europy wskazuje się, że restrykcje nałożone na osoby pozbawione wolności winny być ograniczone do koniecznego minimum i proporcjonalne do uzasadnionego celu, dla którego zostały nałożone (Europejskie Reguły Więzienne, reg. 3). Zapewnienie bezpieczeństwa osób i jednostki penitencjarnej jest bez

wątpienia „celem uzasadnionym”, wątpliwości budzi jednak, czy nałożone ograniczenia mieszczą się w granicach koniecznego minimum i odpowiadają zasadzie proporcjonalności.

W opinii Rzecznika stosowanie przegród oddzielających osoby odwiedzające od skazanych, którzy korzystają z widzeń na zasadach określonych w art. 105a § 5 k.k.w., jest nadmierna, nieuzasadnioną dolegliwością i w związku z tym jest sprzeczne z art. 4 § 2 k.k.w., mówiącym iż karę pozbawienia wolności wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. nr 14 póź. 147, ze zm.) zwracam się do Pana Dyrektora o rozważenie przedstawionej kwestii i powiadomienie o stanowisku zajęтым w sprawie.

Z poszanowaniem

